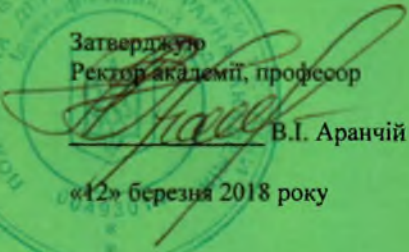

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ**

Затверджую
Ректор академії, професор

В.І. Аранчій

«12» березня 2018 року

ПРОГРАМА

**фахового вступного випробування
за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина»
галузі знань 21 «Ветеринарна медицина» ступеня вищої освіти «Магістр»
на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» у 2018 році**

ПОЛТАВА 2018

Кулинич С.М. –	доктор ветеринарних наук, професор, декан факультету ветеринарної медицини;
Бердник В.П. –	доктор ветеринарних наук, професор, завідувач кафедри нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин;
Киричко Б.П. –	доктор ветеринарних наук, професор, завідувач кафедри хірургії та акушерства;
Євстаф'єва В.О. –	доктор ветеринарних наук, професор завідувач кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи;
Передера С.Б. –	кандидат ветеринарних наук, доцент, завідувач кафедри інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки;
Шатохін П.П. –	кандидат ветеринарних наук, доцент, завідувач кафедри терапії;
Панасова Т.Г. –	кандидат ветеринарних наук, доцент, заступник декана з наукової роботи;
Передера Ж.О. –	кандидат ветеринарних наук, доцент, прфесор кафедри інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки;
Петренко М.О. –	кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки;
Кравченко С.О. –	кандидат ветеринарних наук, доцент, голова науково-методичної ради спеціальності «Ветеринарна медицина».

Програма розглянута та затверджена методичною радою спеціальності «Ветеринарна медицина» «26» лютого 2018 року, протокол № 5.

Голова науково-методичної ради спеціальності
«Ветеринарна медицина», к.вет.н., доцент

С. О. Кравченко

Відповідальний за випуск – голова науково-методичної ради спеціальності «Ветеринарна медицина» к.вет.н., доцент Кравченко С. О.

Зміст

1. Загальні положення.....	4
2. Критерії оцінки фахових вступних випробувань.....	5
3. Програми з навчальної дисципліни	6
3.1. Епізоотологія та інфекційні хвороби.....	6
3.2. Паразитологія та інвазійні хвороби.....	7
3.3. Ветеринарно-санітарна експертиза.....	7
3.4. Внутрішні хвороби тварин.....	8
3.5. Акушерство, гінекологія і біотехнологія відтворення тварин.....	9
3.6. Загальна та спеціальна хірургія.....	9
Література	11

1. Загальні положення

На програму підготовки лікарів ветеринарної медицини ступеня вищої освіти "Магістр" приймаються громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які постійно проживають на території України і мають повну вищу освіту за спеціальністю 7.11010101 – ОКР "Спеціаліст", або за напрямом підготовки 6.110101 – ОКР "Бакалавр" галузі знань 1101 «Ветеринарія».

Вступні випробування проводяться з іноземної мови, комплексу фундаментальних і професійно орієнтованих дисциплін за обсягами програм підготовки фахівців за ступенем вищої освіти "Бакалавр" у формі тестування.

Фахово-професійна підготовка здійснюється за спеціальністю **211 «Ветеринарна медицина»**.

Магістерські програми базуються на передовому досвіді та програмах наукових досліджень кафедр і дозволяють поряд з отриманням ґрунтовної теоретичної підготовки провести фундаментальні наукові дослідження в різних галузях ветеринарної медицини.

Безпосереднє керівництво студентами після їх зарахування до магістратури здійснюється на кафедрах факультету керівником відповідної програми, який консультує студента при складанні індивідуального навчального плану магістра, розробці та виконанні програми наукових досліджень, програми магістерської практики, підготовці наукових статей, підготовці та захисту магістерської роботи.

Виконавець магістерської програми обов'язково залучається до участі у відповідній науково-дослідній тематиці кафедр факультету.

Термін навчання в магістратурі становить 1 рік 4 місяці.

Вступник повинен *знати*:

а) морфологію та біологію паразитичних організмів, епізоотологію, особливості імунітету, патогенез, симптоми патолого-анатомічні зміни, діагностику, засоби боротьби і профілактики викликаних ними хвороб;

б) процеси, що виникають у результаті впливу хвороботворних чинників, а також процесів видужування, адаптації, компенсації втрачених структур і функцій, імунологічних процесів;

в) правила і порядок проведення ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясних продуктів, риби, молока і молочних продуктів, яєць, рослинних продуктів та меду з метою запобігання захворюванню людей на антропозонози та інші хвороби при споживанні харчових продуктів, запобігти реалізації недоброякісних, фальсифікованих продуктів харчування;

г) закономірності процесів виникнення, розвитку, поширення і згасання інфекційних хвороб тварин і розробки раціональних заходів профілактики і ліквідації епізоотій;

д) етіологію та патогенетичні особливості клінічного прояву різноманітних нозологічних форм незаразної патології у тварин різних видів, на підставі чого формується розуміння суті лікувальних і профілактичних заходів;

Вступник повинен *уміти*:

а) застосувати лікарські препарати у практиці ветеринарної медицини, залежно від фармакодинаміки та біотрансформації ліків у організмі тварин різних видів та особливостей патогенезу хвороби;

б) володіти практичними навичками на базі знань норм і патології осіменіння, запліднення, вагітності, родів і післяродового періоду, хвороб новонародженого приплоду;

в) володіти сучасними методами діагностування хірургічних хвороб і проводити їх моніторинг, ставити діагноз, призначати раціональні методи лікування та профілактики, мати практичні навички надання терапевтичної допомоги тваринам;

г) володіти теоретичними і практичними знаннями із загальної профілактики і терапії, терапевтичної техніки, окремих внутрішніх хвороб тварин, їх етіологію, патогенез, симптоми, перебіг, діагностику, лікування та профілактику.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування для вступників передбачають виконання завдань, які об'єктивно визначають їх рівень підготовки.

Тестова перевірка знань проводиться з дисциплін, які вивчалися на рівні молодшого спеціаліста. Вона охоплює систему базових тестових завдань закритої форми із запропонованими відповідями.

Тестові завдання закритої форми складаються з двох компонентів:

а) запитальної (змістовної) частини;

б) варіантів відповіді.

Ці тести є складовою частиною фахового випробування вступників. Оцінювання здійснюється за шкалою від 50 до 100 балів (табл. 1).

Для кожного вступника передбачається 50 тестових завдань. По кожному завданню передбачається 3-5 варіантів відповіді, з яких студент повинен вибрати вірну. Кожна правильна відповідь оцінюється у 1 бал. Максимальна кількість балів, які вступник може набрати за виконання тестових завдань становить 100 балів.

Приймальна комісія допускає до участі у конкурсному відборі для вступу на навчання вступників, які при складанні фахового вступного випробування отримали не менше 68 балів.

Тривалість вступного випробування – 1 година.

Відповідність балів вступного фахового випробування шкалі 50-100

За 4-х бальною шкалою	За шкалою 50-100	За 4-х бальною шкалою	За шкалою 50-100
2,00-2,06	51	3,51-3,56	76
2,07-2,12	52	3,57-3,62	77
2,13-2,18	53	3,63-3,68	78
2,19-2,24	54	3,69-3,74	79
2,25-2,30	55	3,75-3,80	80
2,31-2,36	56	3,81-3,86	81
2,37-2,42	57	3,87-3,92	82
2,43-2,48	58	3,93-3,98	83
2,49-2,54	59	3,99-4,04	84
2,55-2,60	60	4,05-4,10	85
2,61-2,66	61	4,11-4,16	86
2,67-2,72	62	4,17-4,22	87
2,73-2,78	63	4,23-4,28	88
2,79-2,84	64	4,29-4,34	89
2,85-2,90	65	4,35-4,40	90
2,91-2,96	66	4,41-4,46	91
2,97-3,02	67	4,47-4,52	92
3,03-3,08	68	4,53-4,58	93
3,09-3,14	69	4,59-4,64	94
3,15-3,20	70	4,65-4,70	95
3,21-3,26	71	4,71-4,76	96
3,27-3,32	72	4,77-4,82	97
3,33-3,38	73	4,83-4,88	98
3,39-3,44	74	4,89-4,94	99
3,45-3,50	75	4,95-5,00	100

3. Програма з навчальних дисциплін**3.1. Епізоотологія та інфекційні хвороби****Тема 1. Загальна епізоотологія.**

Інфекція та інфекційний процес. Види та форми інфекції. Комплексна діагностика інфекційних хвороб сільськогосподарських тварин. . Алергічна діагностика. Імунітет. Види імунітету, клітинні та гуморальні механізми захисту організму від збудників інфекційних хвороб. Біологія імунної відповіді. Епізоотологічне обстеження господарств та складання акту. Епізоотичне вогнище, роль природних осередків в прояві інфекційних захворювань. Лікування хворих тварин при інфекційних хворобах. Поняття про загальну і специфічну

профілактику інфекційних хвороб тварин. Дезінфекція. Способи дезінфекції. Дератизація. Дезінсекція.

Тема 2. Спеціальна епізоотологія.

Сибірка. Туберкульоз. Сказ. Лептоспіроз. Лістеріоз. Хвороба Ауєскі. Дерматомікози. Хвороби молодняка: колібактеріоз, сальмонельоз. Парагрип-3 та інфекційний ринотрахеїт. Емфізематозний карбункул великої рогатої худоби. Лейкоз великої рогатої худоби. Класична чума свиней. Африканська чума свиней. Бешиха свиней. Хвороба Тешена. Інфекційна анемія коней. Ринопневмонія коней. Ньюкаслська хвороба птиці. Пулороз – тиф птиці. Грип птиці. Міксоматоз і геморагічна хвороба кролів. Чума м'ясоїдних.

3.2. Паразитологія та інвазійні хвороби

Тема 1. Загальна паразитологія .

Класифікація хазяїнів та паразитів, епізоотологічні особливості паразитарних хвороб, лабораторна діагностика інвазійних захворювань, специфічна профілактика та лікування тварин за паразитарних захворювань.

Тема 2. Трематодози і цестодози.

Фасціольоз, дикроцеліоз, парамфістомоз жуйних, опісторхоз та аляріоз м'ясоїдних тварин, простогоніmoz, ехіностоматидози та нотокотилідози птиці.

Цестодози: цистицеркоз бовісний, цистицеркоз целюлозний, ценуроз, ехінококоз, імагінальні цестодози м'ясоїдних тварин та птиці).

Тема 3. Нематодози .

Ооксиуратози, аскаридатози, стронгілятози. Спіруратози, філяріатози, трихуратози, рабдитатози, акантоцефальози.

Тема 4. Піроплазмідози, еймеріози, ізоспорови, саркомастігофорози, циліатози.

Токсоплазмоз, цистоізоспоровоз, саркоцистоз, трихомоноз, трипаносомоз, гістомоноз та балантидіоз.

Тема 5. Акарози та ентомози тварин.

Іксодідози, псороптидози, саркоптидози, демодекоз, сирінгофільоз, оводові та хвороби, викликані постійними та тимчасовими ектопаразитами.

3.3. Ветеринарно-санітарна експертиза

Тема 1. Основи технології і гігієни первинної переробки тварин і птиці на м'ясо.

Визначення дисципліни, її завдання у підготовці лікаря ветеринарної медицини. Зв'язок ветсанекспертизи з іншими дисциплінами. Забійні тварини, як сировина для м'ясної промисловості. Ветеринарно-санітарні вимоги при прийманні, утриманні і передзабійному огляді тварин і птиці на м'ясопереробних підприємствах. Ветеринарно-санітарні правила перевезення тварин і птиці, продуктів і сировини тваринного походження різними видами транспортних засобів.

Тема 2. Ветеринарно-санітарна експертиза м'яса.

Організація, порядок і методика післязабійного ветеринарного огляду туш і органів тварин та птиці відповідно до діючих правил ветсанекспертизи. Морфологічний і хімічний склад м'яса, його товарознавча характеристика. Вплив різних факторів на якість м'яса. Зміни в м'ясі при зберіганні. Дозрівання м'яса. Зміни в м'ясі при неправильному зберіганні.

Тема 3. Основи технології та ветеринарно-санітарна експертиза продуктів харчування тваринного походження.

Технологія, гігієна, товарознавча класифікація і ветсанекспертиза субпродуктів, тваринних харчових жирів, кишкових продуктів та ендокринної сировини, шкіряно-хутрової сировини та інших продуктів забою тварин. Методи консервування м'яса і м'ясних продуктів. Консервування м'яса низькою температурою. Ветеринарно-санітарний нагляд і ветсанекспертиза м'яса і м'ясопродуктів у холодильниках. Консервування м'яса високою температурою. Ветсанекспертиза м'ясних консервів. Технологія, гігієна і ветсанекспертиза ковбасних виробів, солонини, бекону і напівфабрикатів. Харчові токсикоінфекції і токсикози та їх профілактика по лінії ветеринарної служби.

3.4. Внутрішні хвороби тварин

Тема 1. Загальна фармакологія.

Біотрансформація, рецептура, лікарські форми. Аптека. Шляхи введення лікарських речовин. Дезінфікуючі засоби. Протимікробні засоби.

Тема 2. Лікарські речовини, що використовуються при лікуванні тварин.

Протипаразитарні засоби. Засоби, що діють на ЦНС. Засоби, що діють на вегетативну нервову систему. Препарати, які діють на аферентні нервові закінчення. Речовини, що діють на серцево-судинну систему.

Тема 3. Препарати що впливають на обмін речовин.

Вітамінні препарати у ветеринарії. Ферментні препарати у ветеринарії. Гормональні препарати.

Тема 4. Мікро та макроелементи. Солі металів.

Препарати фосфору, йоду, миш'яку. Солі лужних, лужнорезервних та важких металів.

Тема 5. Загальна профілактика і терапія внутрішніх хвороб тварин.

Гемотерапія: види, механізм дії та застосування у ветеринарній медицині. Пробіотико- і антидототерапія терапія. Патогенетична та імуностимулююча терапія. Диспансеризація.

Тема 6. Хвороби органів і систем.

Травматичний ретикулперитоніт і перикардит. Пневмонії: класифікація, етіологія, патогенез, симптоми. Емфізема легень. Гіпотонія і атонія (дистонія) передшлунків. Тимпанія рубця. Гостре розширення шлунка у коней. Гастроентерит: етіологія, патогенез, діагностика, лікування і профілактика. Гепато

дистрофія у високопродуктивних корів: етіологія, діагностика, лікування і профілактика. Нефрит і нефроз: етіологія, діагностика, лікування і профілактика.

Тема 7. Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин.

Кетоз молочних корів: етіологія, патогенез, діагностика. Паралітична міоглобінурія коней. Остеодистрофія: етіологія, патогенез, діагностика. Мікроелементози тварин: поширення, принципи діагностики і профілактики. Ензоотичний зоб. Гіповітамінози: поширення, принципи діагностики і профілактики. Гіповітаміноз А: етіологія, патогенез, діагностика.

Тема 8. Хвороби молодняку.

Імунодефіцитний стан молодняку. Диспепсія молодняку. Гіпопластична анемія поросят і телят. Д-гіповітаміноз (рахіт) молодняку.

3.5. Акушерство, гінекологія і біотехнологія відтворення тварин

Тема 1. Основи відтворення тварин. Штучне запліднення.

Штучне запліднення корів та телиць. Методи оцінки якості сперми. Зберігання сперми. Лікування та профілактика маститу у корів. Трансплантація ембріонів у молочному скотарстві. Регуляція статевих функцій самок при анафродизії. Фізіологія запліднення і вагітності. Характеристика статевих циклів. Штучне запліднення свиноматок.

Тема 2. Вагітність, роди та післяродовий період у тварин.

Функціональні розлади яєчників у корів. Ендометрит у корів: етіопатогенез, клінічні ознаки, діагностика, лікування. Затримання посліду у корів. Нейрогуморальна регуляція статевих функцій самок с/г тварин. Аборт: класифікація, перебіг, діагностика, профілактика. Мастит: класифікація, перебіг, діагностика, лікування. Акушерсько-гінекологічна диспансеризація в молочному скотарстві. Післяродовий парез у корів. Неплідність та яловість: визначення, класифікація, діагностика, профілактика. Субінволюція матки у корів. Гіпофункція і атрофія яєчників: етіопатогенез, перебіг, діагностика, лікувально-профілактичні заходи. Орхіт та епідідіміт. Склероз та кістозне переродження яєчників: етіопатогенез, перебіг, діагностика, лікувально-профілактичні заходи.

3.6. Загальна та спеціальна хірургія

Тема 1. Хвороби шкіри, слизових оболонок та внутрішніх органів.

Травматизм тварин. Клінічна патофізіологія травм. Шок. Запально-регенеративна реакція організму тварини на травму. Сучасні методи загального знеболювання тварин. Кровотеча: класифікація, методи зупинки та боротьба із втратою крові. Рани: симптоми, класифікація, методи загоювання. Первинна та вторинна хірургічна обробка ран. Аеробна хірургічна інфекція. Анаеробна хірургічна інфекція. Актиномікоз (патогенез і клінічні форми, лікування і профілактика). Сепсис: етіопатогенез, клінічні ознаки, лікувально-профілактичні заходи. Змертвіння. Виразки. Нориці. Закриті механічні ушкодження. Гематома. Лімфоекстравадат. Опіки. Термічний опік (класифікація, патогенез). Опікова хвороба. Екзема: етіопатогенез, протікання, лікування та профілактика.

Гнійничкові ураження шкіри. Пухлини: визначення, етіологія, патогенез, класифікація, діагностика та лікування.

Тема 2. Хвороби очей, зубів, кровоносних судин, м'язів та суглобів.

Кон'юнктивіт: класифікація, етіологія, клінічні ознаки, діагностика, лікування. Інфекційні кератокон'юнктивіти. Інвазійний кератокон'юнктивіт. Катаракта. Глаукома. Гнійний панoftальміт. Травми рогів. Сторонні тіла в ротовій порожнині. Злакова хвороба. Рани та виразки язика. Аномалії зубного прикусу. Неправильне стирання зубів. Карієс зубів. Гематома вушної раковини. Запалення вуха. Сторонні тіла в стравоході. Дивертикули стравоходу. Запалення яремної вени. Гнійний пододерматит. Гнійно-некротичні ураження копита. Грижі у свиней: класифікація, діагностика, лікувально-профілактичні заходи. Ревматичне ураження м'язів та суглобів. Рани грудної клітки та їх ускладнення. Пневмоторакс. Гемоторакс. Пупкова, пахвинна, промежина, стегова грижа; грижа білої лінії живота. Травматична черевна грижа. Перитоніт. Сучасні методи лікування переломів кісток. Артрит: класифікація, етіопатогенез, діагностика, лікувально-профілактичні заходи. Післякастраційні ураження. Постит та баланопостит у бугаїв та баранів.

Література

1. Авроров В. Н. Ветеринарная офтальмология / В. Н. Авроров, А. В. Лебедев. - М. : Агропомиздат, 1985. - 271 с.
2. Акатов В. А. и др. Ветеринарное акушерство и гинекология. Ленинград, "Колос", 1977. – 656 с.
3. Атлас гельмінтів тварин. Під ред. Дахно І.С.- Київ "Ветінформ", 2001.- 118 с.
4. Борисевич В. Б. Загальна ветеринарна хірургія / Борисевич В. Б., Поваженко І. О., Братюха С. І. та ін. - К. : Вища шк., 1992. - 245 с.
5. Борисевич В. Б. Загальна ветеринарно-медична хірургія / Борисевич В. Б., Борисевич Б. В., Петренко О. Ф. та ін. -К. : Науковий світ, 2001. - 245 с.
6. Борисевич В. Б. Спеціальна ветеринарна хірургія / Борисевич В.Б., Панько І.С., Іздепський В. Й. - К. : Вид-во УДАУ, 1993. - 495 с.
7. Бурденюк А. Ф. Ветеринарная ортопедия / А. Ф. Бурденюк, Г. С. Кузнецов. - М.: Колос, 1976. - 200 с.
8. Ветеринарна рецептура та фармакологія. Канюка О.І., Скорохід В.Й., Гуфрій Д.Ф. – К. Урожай. 1994.
9. Ветеринарна фармакологія. Хмельницький Г.О. - К. Урожай. 1990.
10. Ветеринарне законодавство. Під ред. А.Д.Третьякова, Т. 1, 2, 3, 4.
11. Власенко В.В., Кравців Р.И., Хоменко В.І. і ін. Ветеринарно-санітарна експертиза сировини та продуктів тваринного походження. РВВВАТ - Віноблдрукарня, 1999. -514 с.
12. Власенко В.М. Оперативна хірургія, анестезіологія і топографічна анатомія (Ч.1) / Власенко В.М., Тихонюк Л.А., Рубленко М.В. – Біла Церква, 2003. – 512 с.
13. Власенко В.М. Оперативна хірургія, анестезіологія і топографічна анатомія (Ч.2) / Власенко В.М., Тихонюк Л.А., Рубленко М.В.. – Біла Церква, 2006. – 544 с.
14. Власенко В.М., Тихонюк Л.А. Ветеринарна анестезіологія. – Біла Церква, 2000. – 335 с.
15. Внутрішні хвороби тварин / [В.І. Левченко, І.П. Кондрахін, М.О. Судаков та ін.]; За ред. В.І. Левченка. – Ч. 1. – Біла Церква, 1999.– 376 с.
16. Внутрішні хвороби тварин / [В.І. Левченко, І.П. Кондрахін, М.О. Судаков та ін.]; За ред. В.І. Левченка. – Ч. 2. – Біла Церква, 2001.– 544 с.
17. Г.А.Котельников. Гельмінтологічні дослідження навколишнього середовища. Москва, 1991.
18. Довідник ветеринарного лікаря. Під ред. П.П.Достоевського, Н.А.Судакова – Київ: Врожай, 1990 – 784 с.
19. Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин: Практикум / [В.І. Левченко, І.П. Кондрахін, Л.М. Богатко та ін.]. – Біла Церква, 2000. – 224 с.
20. Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин: Практикум / [В.І. Левченко, І.П. Кондрахін, Л.М. Богатко та ін.]. – Біла Церква, 2000. – 224 с.

21. Інфекційні хвороби великої рогатої худоби: Посібник / Р. Кравцов, Я. Зинкевич, Б. Корш, І. Олексюк. — Львів, 2002.
22. Калашник И. А. Практикум по общей хирургии / Калашник И. А., Лабунский В. М., Передера Б. Я., Русинов А. Ф. - М. : Колос, 1982. - 175 с.
23. Канюка О.І., Файтельберг Бланк В.Р., Лизогуб Ю.М. та ін. Клінічна ветеринарна фармакологія. Навчальний посібник. — Одеса, Астроринт. 2006. — 296с.
24. Каришева А. Ф. Спеціальна епізоотологія: Підручник. — К.: Вища освіта, 2002. — 703 с.
25. Кравців Р.Й., Вербицький М.І., Остап'юк Ю.І. Ветеринарно - санітарний контроль на підприємствах м'ясної промисловості. — Львів: Галицька видавнича спілка, 2002. - 368 с.
26. Кравців Р.Й., Остап'юк Ю.І. Ветеринарно-санітарна експертиза ковбасних виробів і копченостей. -Львів. 1999. -248.
27. Кравців Р.Й., Хоменко В.І. Молочна справа. К.: "Вища школа", 1998. -277 с.
28. Литвин В.П., Поживіл А.І. Інфекційні та інвазійні хвороби телят. — К.: Урожай. — 1991.- 205 с.
29. Литвин В.П., Ярчук Б.М. Загальна епізоотологія. — К.: Урожай, 1995.- 256 с.
30. Лукьяновский В. А. Общая ветеринарная хирургия / В. А. Лукьяновский. - М. : Агропромиздат, 1990. - 586 с.
31. Магда І.І. Оперативна хірургія тварин з основами топографічної анатомії / Магда І.І., Власенко В.М., Воронін І.І. — К.: Вища школа, 1995. — 293 с.
32. Основи загальної гельмінтології. Під ред. Р.С.Шульц, Е.В.Гвоздьов — М.: Наука, Т. 1 —1970 — 492 с., Т. 2-е 1982 — 516 с., Т. 3 — 1076 — 245 с.
33. Панько І. С. Загальна ветеринарна хірургія / Панько І. С., Власенко В. М., Іздепський В. Й. та ін. - Біла Церква : БДАУ, 1998. - 263 с.
34. Панько І. С. Спеціальна ветеринарна хірургія / Панько І. С., Власенко В. М., Гамота А. А. та ін. - Біла Церква, 2003. - 496 с.
35. Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин. Під ред. К.І.Абуладзе 2 вид., перероб. і допов. Агропромиздат, 1990 — 264 с.
36. Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин. Під ред. В.К.Чернухи — Київ, Урожай, 1996.
37. Поваженко Й. Е. Частная ветеринарная хирургия / Поваженко Й. Е., Братюха С. Й., Калиновский Г. Н. - К.: Вища шк., 1991. - 328 с.
38. Практикум із загальної епізоотології / Б. М. Ярчук, М. М. Паска, Л. Є. Корнієнко та ін.; За ред. Б. М. Ярчука. — Біла Церква, 1999.
39. Практикум із паразитології. Під ред. В.Галат — Київ “Урожай”, 2003.
40. Протозойні хвороби сільськогосподарських тварин. Під ред. М.І.Степанової — М., Колос — 351 с.
41. Студенцов А.П. и др. Ветеринарное акушерство и гинекология. М. Агропромиздат, 1986.- 480 с.

42. Судаков М.О. Внутрішні незаразні хвороби тварин: Підручник / М.О. Судаков, М.І. Цвіліховський, В.І. Береза та ін.. За ред. М.О. Судакова. – К.: Мета, 2002. – 352 с.
43. Хмельницький Г.О., Хоменко В.С., Канюка О.І. Ветеринарна фармакологія.
44. Хоменко В.І., Ковбасенко В.М., Шаблій В.Я., Кравців Р.Й., Козак М.В. та ін. Ветеринарно-санітарна експертиза продуктів тваринництва з основами технології і стандартизації продуктів забою. - К.: "Сільгосппросвіта", 1995. -790 с.
45. Шарабрин И.Г. Внутренние незаразные болезни сельскохозяйственных животных / И.Г. Шарабрин, В.А. Аликаев, Л.Г. Замарин и др.; Под ред. И.Г. Шарабрина. – 6-е изд.,испр. и доп. – М.: агропромиздат, 1985.–527с.
46. Шипилов В.С. и др. Практикум по акушерству, гинекологии и искусственному осеменению сельскохозяйственных животных. М. Агропромиздат,1988. – 280 с.
47. Эпизоотология с микробиологией / Под ред. И. А. Бакулова. — М., 1997.
48. Яблонський В.А.Практичне кушерство, гінекологія та штучне осіменіння сільськогосподарських тварин.К."У рожай", 1995. – 288 с.
49. Яблонський В.А.Хомін С.П.Калиновський Г.М., Харута Г.Г., Харенко М.Л., Завірюха В.І., Любецький В.Й. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології. Вінниця. Нова книга. 2006.- 592 с.
50. Якубчак О.М., Хоменко В.І., Мельничук С.Д., Кравців Р.Й. та ін. Ветеринарно - санітарна експертиза з основами технології і стандартизації продуктів тваринництва. К.: Біопром, 2005.- 800с.